

Kyllä Unnunkoski voitti — jos hävisikin

Unnunkosken isännät rakensivat talkoilla tämän yli 100 metriä pitkän silla Vuoksen yli. Tarpeet saatiin ympäristön talonpojilta lahjoituksina.

Unnunkosken ympäristö oli monen pienen kylän asujan kotiseutua: Meillä oli maantieteellisesti kauneinta seutua Räisälässä Juoksihan Vuoksi monien kilometrien matkan koko asuinseutumme läpi, kohokohtana Unnunkoski, jossa oli vesimylly aasin vesiratas, myöhemmin turpiini. Mylly oli vanhaan aikaan kolmen talon yhteinen, sittemmin jo useat kymmenet vuodet ensin Mikko ja sitten Armas Lankisen omistuksessa. Siinä sai ruis,- ohra- ja kaurajauhoja sekä -ryynejä ohrasta ja kaurasta, saipa vielä kiisselijauhotkin, sekä kattopäreet ympäristön rakennusten tarpeiksi.

Vuoksen rantoja meillä oli äärettömästi, niin että olisivatpa ne täällä Satakunnassa niin olisimme rikkaita poikia. Olisi olemassa vaara, ettemme tuntisi syrjäkyläläisiä. Vuoksea ja sen kauneutta tekee mieli kehua. Kun lähti Timoskan virralta, oli Haikosen selkä ja pari kolme saarta, Hatikan lahti, Sutkenlahti, Olkkosen selkä, Raksunniemi ja mainittu Unnunkoski, jossa me pojat vedimme nuoran yli kapeimman kohdan ja hie-rotettiin itsemme vetreiksi pojiksi. Alapuolella kosken oli kaunis Vainion kumpare ja lahti saarineen, Osuuskaupan luona pieni saari, Unnunkosken silta, Pusan rannassa laivalaiturit, jossa höyrylaivat "Vuoksi" ja "Alavuoksi" yöpyivät ja lähtivät aamulla viiden aikaan Käkisalmeen viemään maalaistuotteita myyviä ukkoja ja mummoja kaupungin torille. Oli Kanasaariturheilu kenttineen, Kuolemasaari, ja pieni saari, Virtakallio, Tiposen selkä, Juvanlahti ja luonto, Ämmäniemi, Juhlaniemi, jossa Työväenyhdistys piti kesäjuhlia, Mustasalmi, Kolusaari, Riisaari, Lehtisaari, Nuotsaari, Kiisanlahti, Kuivaniemi, Revonhäntä, Jänissalmi, Pulkanlinna, Tekemälahti, Vätikänniemi, Vätikänlahti, Mummosaari, Rokkaniemenselkä, Kellosaari, Kellosaarensalmi, Läheniemi, Rokkaniemi ja Sapukka. Vielä oli Korkeasaari, Jungsaaret, Vehmainen, Hassensaaret, Raupaportti, Siukkonen, Leviäinen, Vesiniemi, Suursaari, Luukulkku. Nämä kaikki olivat kotipuoleni piiriin kuuluvia saaria nimiä ja lahtia. Oli Linnanmäki, Karhunpesä (tässä vahakansa käytti r.ää),

Himoharju Sittaniemi, Kukkurimäki jossa upea Nuorisoseurantalo, Hiekkoinmäki, Junnamäki, Väärästöilampi, Palolampi ja jo mainittu Valkealampi.

Mennäkseni lapsuusaikaan, meillä oli "Repomöyry" suuri korkea kallio metsässä Tekemälahden lähellä. Siellä asuivat metsäsiat, joilla oli käytävät kallion alla, Kallion päällä ali muodostelmia: Oli kirkko, saarnatuoli, toisessa päässä kalliossa oli jättiläisämmä istunut, kovin oli painava ollut, koska selvä takapuolen kuva oli jäänyt kallioon Siinä me useasti ihmettelimme. Näihin aikoihin me poikaset kävimme täällä kalliolla retkillä ja syvällä metsän sisässä olevan Valkealammen rannalla, ihaillemassa metsälammen rauhaa.

Asui meidän kotipiirissä kolme kovaa Malttia: Mäk`Matti, hyvä hirvenmetsästäjä ja muun metsäriistan pyydystäjä, lasten hyvä ystävä. Hän sanoi: "Lasta on narrattava niin kauvan kuin se antaa narrata itseään. Ei siitä muuten miestä tule". Sukunimeltään tämä Matti oli Niukkanen. Toinen oli Varvas-Matti, hyvä hevosvarkaiden kiinniottaja ja selvittäjä, myös hevoslääkäri. Kolmas oli kovin mies, Matti Läheniemi, joka meni 14-vuotiaana Räisälän ensimmäiseen kansakouluun kirkolle. Täällä hän tutustui opettajaansa niin että tästä tuli hänen aviovaimonsa. Matti olisi mennyt Venäjän-Turkin sotaan, mutta sattui lyömään kirveellä jalkaansa, joten matka jäi. Hän suoritti kolmen vuoden palveluksen kaartissa ansaiten Keisarilta hopeakellon ja reservivänrikin arvon. — Nämä kolme Mattia kävivät jo silloin neuvotteluja keskenään Suomen itsenäisyyskysymyksistä.

Meille Loikaan mäkeen Puputin taloon touhusivat sen ajan isät seuraavan kansakoulun, jossa oli eteviä opettajia. Opettaja Pitkänen oli innokas itsenäisyysmies, meni Kaukolaan Liinamaalle. Hänen jälkeensä oli opettaja Salo, joka perusti kylän isäntien kanssa Räisälän Nuorisoseuran 1895. Sen perinteitä jatkaa nytkin vielä Unnunkosken Nuorisoseura Honkilahdella. Muutaman vuoden perästä rakennettiin kansakoululle oma talo Unnunkosken myllylle menevän tien varteen korkealle mäelle, jossa allekirjoittanutkin koulunsa kävi. Siellä toimivat opettajina silloin Juho Vilppula ja rouvansa Naimi Vilppula. Heillä oli neljä lasta joista kuuluisin on Malmi huomattu oopperalaulaja. Yksi pojista on kansakoulun opettaja ja toinen opintorahastojen yliasiamies. Opettaja Vilppula järjesti meille kansakoulusta päässeille opintokerhon, jossa oli toistakymmentä jäsentä. Luettiin Millerin "Hyvä koti" ja "Aviopusuolison valinta". Opittiin että "kun olet kivireen itsellesi valinnut, niin ole valmis vetämään".

Unnunkoskella oli kaksi kauppaa. Ensin piti kauppaa pitkän aikaa yksin kauppias Tuomas Javanainen. Sitten tuli osuuskauppa ja Javanainen siirtyi kirkolle. Väinö Niittymäki toimi sittemmin yksityiskauppiana talvisotaan saakka.

Unnunkosken ympäristön isät ansaitsevat kehumista aikaisemmilta ajoilta. Hehän rakensivat yli sata metriä pitkän sillan Vuoksen yli. Tämä tehtiin talkoovoimin, ja kaikki tarpeet myös ympäristön talonpojat lahjoittivat. "Hei juu: junttaa puu, nostakaa ylös ja laskekaa juu" lauleli Pekan-Matin ukko, ja tolpat menivät pohjaan ja silta valmistui. Nuoret antoivat oman panoksensa pitämällä iltamat seurantalolla. Esitettiin Kiven: "Seitsemän veljestä." Saatua raha annettiin siltarahastoon. Tämä silta palveli paikkakuntaa parikymmentä vuotta. Tämän jälkeen oli muutaman vuoden venekuljetus koululaisille ja muille. Unnunkoskelaiset kunnan valtuuston jäsenet esittivät valtuustolle, että kunta rakentaisi sillan. Tielautakunnalle annettiin asianajo, ja sopivan ajan tullen saatiin valtiolta avustusta. Kunta pisti loput niin että uusi rautapalkkisilta valmistui juuri talvisodan alkuun sitä pitkin koko

Unnunkosken Kannaksen puoleinen joukko karjoineen kulki kohti Pohjanmaata, sillä päätie kirkon kautta oli sotilaskäytössä.

Olihan meillä Maito-osuuskunta, Karjantarkastusyhdistys, Sonniosuuskunta ja Unnunkosken Nuorisoseura upeine taloineen; Unnunkosken työväenyhdistys myös järjesti omalla talollaan vireää toimintaa. He esittivät kokoillan näytelmiä niin kuin nuorisoseurakin. Oli muitakin osastoja aikoinaan toiminnassa. Kalevan liitto yritti talon rakennustakin pienen saaren rantaan. Se jäi kuitenkin kesken. Pätevin yrittäjä oli Tontin sokea Jussi, joka oli etevä länkimestari ja kanteleentekijä, -ja soitteli myös kannelta.

Talvinuottaa uitettiin aikoinaan kymmenen miehen voimalla. Tässä työssä ukot saivat hyvää sopusovattua.

Laulukuoroja oli meillä sekakuoro, mies- ja naiskuoro. Johtajina toimivat maanvilj. Aadam Rännäli, opettajat Juho Vilppula, Eero Kohonen ja Lyyli Taavitsainen. Uskollisena postinkantajana taimi pitkät ajat isänsä jälki Matti Ovaska, myöhemmin Ilmari Ohvo.

Jääkäreitäkkin meillä oli jääk. luutnantti Veikko Matti Läheniemi, joka kaatui Kauksamalla Kannaksella v. -18, ja sisarensa mies jääkäri Antti Junkkari. Nämä miehet rakensivat osaltaan Suomen itsenäisyyttä.

Viulunsoittajia oli useampia: Adam Rännäli, Antti Asikainen, Toivo Vesalainen, Matti Asikainen, Matti Heikkonen, Pekka Lavonen, Matti Suutari ja Matti ja Toivo Kaasalainen. Haitarin soittajia-kaan ei puuttunut: Juha Poikselkä ja Antti Heikkonen. Mandoliinia soittivat Armas Asikainen ja Simo Kaasalainen.

Laivankapteeneja meillä oli puolenkymmentä lapsuusaikanani toimi Antti Kaljunen, sen jälkeen Vanhanen, sitten tulivat Antti Nironen, Eino Suutari ja Antti Nikkonen. Konepuolella häärsivät Onni Junkkari, Einari Vesalainen ja Pietari Hoppendorff. Eikä sovi unhoittaa ensiluokan muurareita: Tobias Suutari (Koipelon Topi), Pekka Suutari (Purlakan Pekko), Eemil Suutari (Heikkiläis-Empsu), Topias Suutari (Purlakan Topi). Vanhaan aikaan oli Paksu-Pekko uunintekijänä. Hänen vaimoan sanottiin Paksu-Pekon Mariksi.

Teuraskarjan ostajana ja teurastajana olivat Juho Suutari ja Puksu-Vilppo. Räätäleitä oli Matti-Jussi, Juho Naukkarinen ja Juho Ruotsalainen. Veneentekijä ja ammattikalastaja oli Juho Junkkari. Sepän tehtäviä

hoiti Niemenkyllä Junkkarin seppä ja Härkösen seppä poikineen, Tekemälähdessä Simojus-seppä ja Vätikässä Jurkkalais-Matti. Oli myös hyviä hieroja: Touti-ämmä eli Iikolan Mari, joka oli hyvä parantaja heinien ja kukkien avulla. Hänellä oli paljon kalevalaista runoutta, jota on Hytinlahden Eerik Väkiparta paljon koennut. Mäk'Matti oli myös hieroja, Pessin Iida ja Viipurin Kaisa samoin Hiivapohjalla, Mati-Anni, joka oli sekä ihmisten että eläinten parantaja.

Kainasaaren urheilukenttä tulee myös mainita. Se tehtiin myös talkoovoimin. Talkoohenki oli voimakasta paikkakunnalla, yhdessä tehtiin paljon maanviljelystöitäkin, ja päälle tanssittiin. Tämä mainittu urheilukenttä tehtiin Isä-Kuisman johtaessa nuorisovoimin. Kentällä järjestettiin urheiluseura Pamauksen ja Nuorisoseuran kesäjuhlia, joissa urheiltiin torvien säestyksellä. Samoin järjes-

tettiin Pamauksen ja Viipurin näyttämön yhteisiä juhlia Käkisalmen linnalla. Sinne me Unnunkosken pojat rakensimme sopivan urheilukentän juoksuratoineen. Silloinen olympiakultamitalimies Jouni Myytä heitti juhlissa keihästä, Helsingin Kisaveikkojen juoksijat ja Viipurin piirin parhaat esiintyivät. Juoksin siellä minäkin tunnin juoksussa toisen palkinnon maratoonari Lemisen voittaessa. Viipurin teatteri esitti näytelmät "Värmlantilaisia", "Karjalan Kuningas" ja "Kaarina Maununtytär". Unnunkosken pojat esittivät voimistelua ja olivat mukana painikilpailuissa sekä kenttälajeissa.

Saimme pitää Simo Kuisman monet vuodet keskuudessamme. Sittemmin hän muutti Myllypellolle. Hän sai seuran sihteerin Veikko Läheniemen kanssa urheiluinnostuksen Unnunkosken ympäristössä heräämään. Meillä oli juoksijoita pitkillä matkoilla ja viesteissä. He kilpailivat ympäri Viipurin piiriä: Imatralla, Kirvussa, Käkisalmissa, Terijoella ja Viipurissa tuoden aina pokaaleja mukanaan. Hiihtäjät, niin pojat kuin tytöt, Asikaisen veljekset y.m. muistettakoon.

Oli meillä kova potkupallosakkikin joka otti mittaa toisista Räisälän joukkueista. Voimistelujoukkue esiintyi omissa iltamissa ja Käkisalmen palokunnan talolla, jossa myös painittiin.

Kyllä Unnunkosken sakki voitti, jos sai selkäänkin.

Eipä välitetä!

Toivo Ruotsalainen